

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Продовольчий комплекс України вважається базовим у забезпеченні продовольчої безпеки, є основою життєдіяльності держави та добробуту суспільства. Суспільно-політичні зміни, що відбуваються у майже всіх сферах суспільного життя свідчать про неможливість якісного оновлення економічної системи країни без врахування нових викликів світової спільноти і створення системи реформ в різних сферах державного управління на основі впровадження ефективного організаційно-економічного механізму стимулювання ефективного розвитку продовольчого комплексу. Розвиток конкурентних відносин в Україні характеризується створенням більш жорстких умов, що посилюють необхідність застосування нових форм фінансування із використанням сучасних фінансових інструментів. Необхідність вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення саме в продовольчому комплексі полягає в тому, що ця сфера не в змозі розвиватися без залучення й ефективного використання інвестицій. Акумуляуючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й поживляють ринки продукції харчування.

В ринкових умовах розвинутих країн агробізнес вирішує проблеми забезпечення фінансовими ресурсами самостійно. Проте в Україні через нестачу досвіду в галузі прийняття фінансових рішень та практичну відсутність механізму фінансового забезпечення, функціонування якого регламентується рухом фінансових ресурсів, результатами фінансової діяльності виробників продовольчої продукції є високий рівень нестабільності та невизначеності перспектив. Це призводить до зростання ролі специфічних фінансових проблем, серед яких проблеми пов'язані з механізмом забезпечення фінансовими ресурсами.

Згідно з наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження деяких національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (Національне положення (Стандарт) 134 "Фінансові інструменти", п. 4)», затвердженого 18.05.2012 року, фінансові інструменти – це договір, згідно з яким одночасно виникає фінансовий актив в одного суб'єкта господарювання і фінансове зобов'язання або інструмент власного капіталу в іншого суб'єкта господарювання. До них у продовольчому комплексі можна віднести: власне фінансування продовольчого виробництва виробниками; кошти державного бюджету і місцевих бюджетів; короткострокове і довгострокове банківське кредитування; короткострокові та довгострокові вкладення кредитних спілок та кооперативних небанківських установ; фінансовий лізинг; факторингові операції (поєднані з кредитуванням оборотного капіталу клієнта); форфейтинг (кредитування зовнішньоекономічних операцій у формі купівлі-продажу без права регресу комерційним банком (форейтором) в експортера (продавця) векселів чи інших боргових вимог, акцептованих імпортером); іпотечне кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення (після зняття мораторію на продаж землі); інвестування в акціонерний капітал (для сільськогосподарських акціонерних товариств та інше довгострокове, венчурне, фінансування).

Одним із дієвих сучасних інструментів у сфері фінансового забезпечення є аграрні розписки, механізм застосування яких визначено у Законі України «Про аграрні розписки», прийнятому 6 листопада 2012 року, головною метою якого є створення нового інструмента кредитування виробників, заставою для якого стане новий врожай. Насамперед йдеться про отримання фінансових ресурсів середніми та малими аграрними товаровиробниками, які мають обмежений доступ до кредитування через його високі ставки та високий ризик невиклати відсотків. Аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах. Іншими словами, це зобов'язання виробника у майбутньому поставити продукцію або виплатити кошти в обмін на отримані тепер ресурси (гроші або товарно-матеріальні цінності). Дієвим заходом фінансового забезпечення є закупівля зерна за форвардними контрактами під майбутній урожай. Недоліком застосування такого інструмента є складність отримання коштів для малих та середніх підприємств агробізнесу.

Можливими джерелами залучення капіталу для даного сегмента є профільні інвестори, міжнародні фінансові організації, стратегічною метою діяльності яких є фінансування соціально важливих сфер, співробітництво з фондами приватних інвестицій, залучення акціонерного або боргового капіталу міжнародних фінансових організацій та інші напрями торгово-експортного фінансування.

Нинішня практика фінансового забезпечення виробників продовольства не вирізняється комплексністю та системністю, має низку недоліків, що не дають змоги задовольнити фінансові потреби суб'єктів агропромислового виробництва. Чинна державна фінансова політика щодо регулювання темпів розвитку агропромислового виробництва не забезпечує належного доступу сільськогосподарських товаровиробників до ринку фінансових ресурсів, формування сприятливого інституційного середовища та вирівнювання умов господарювання.

Удосконалення напрямів і механізмів державної фінансової підтримки повинно передбачати розподіл наявних бюджетних ресурсів підтримки відповідно до основних стратегічних завдань комплексу за такими напрямами:

- формування ринкової інфраструктури та стимулювання попиту на продовольчу продукцію;
- здійснення прямих бюджетних виплат товаровиробникам у порядку та обсягах, що не суперечать взятим зобов'язанням перед СОТ;
- забезпечення пріоритетності розвитку сільських територій, збереження навколишнього середовища.

Співпраця держави і аграрного бізнесу в рамках створення привабливого інвестиційного клімату із застосування сучасних фінансових інструментів є взаємовигідною і перспективною, адже реалізація його організаційно-економічного механізму дозволяє більш ефективно та з мінімальними ризиками впроваджувати державні програмні заходи, а це, в свою чергу, є важливим чинником посилення конкурентних позицій виробників та забезпечення продовольчої безпеки в Україні.